

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בהעלותך

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 437)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי באמצעות הזום

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת בהעלותך התשפ"ו

"ויעש כן אהרן"

א. "וידבר יהוה אל משה, לאמר. דבר אל אהרן, ואמרת אליו, בהעלותך את הנרות, אל מול פני המנוחה, ואירו שבצעת הנרות. ויעש כן אהרן, אל מול פני המנוחה, העלה נרתיקה, כאשר צוה יהוה את משה. וזה מעשה המנחה, מקשה זקב, עד ירכה עד פרוחה, מקשה הוא, כמראה אשר הראה יהוה את משה, כן עשה את המנחה", (במדבר, ח' - ד').

"ויהי בנסע הארון, ויאמר משה, קומה יהוה, ויפצו איביך, וינסו משנאיך מפניך. ובגחה יאמר, שובה יהוה, רבבות אלפי ישראל", (במדבר, י' - לה' - לו').

ב. על מאמר הכתובים בפרשתנו¹, "ויהי בנסע הארון, ויאמר משה, קומה יהוה, ויפצו איביך, וינסו משנאיך מפניך. ובגחה יאמר, שובה יהוה, רבבות אלפי ישראל", דרשו רבותינו ז"ל²:

"תנו רבנן, ויהי בנסע הארון ויאמר משה³ -

פרשה זו, עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות⁴ - מלמעלה ולמטה⁵,

לומר, שאין זה מקומה⁶.

¹ במדבר, י' - לה' - לו'.

² שבת, קטו' ע"ב - קטז' ע"א.

³ במדבר, י' - לה'.

⁴ היינו:

סימניות אלו, הינם, אות "נ" הפוכה - בתחילת הפרשה, ואות "נ" הפוכה - בסיום הפרשה.

⁵ היינו:

בתחילת הפרשה, ובסופה,

וזאת, בכדי להבדילה, מן הפרשיות הסמוכות לה.

רבי אומר, לא מן השם הוא זה ⁷,

אלא, מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו ⁸.

כמאן אזלא הא ⁹ ?

דאמר רב שמואל בר נחמן אמר רב יונתן ¹⁰, 'חֲצֵבָה עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעָה' ¹¹ -

אלו שבעה ספרי תורה ¹²,

⁶ היינו:

שפרשה זו, אינה כתובה בתורה כפי סדר המאורעות.

ומקום פרשה זו, הינו, בחניית השבטים לפי דגליהם,

במאמר הכתוב (במדבר, ב' - יז'), "וְנָסַע אֶהָל מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה, כַּאֲשֶׁר יִחַנוּ כֵּן יִסְעוּ, אִישׁ
עַל יְדוֹ לְדִגְלֵיהֶם" -

שלאחר פסוק זה, היה ראוי להיכתב, "וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, קוּמָה יְהוָה וַיִּפְצוּ אִיִּבְיָךְ, וַיִּנְסוּ
מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךָ".

⁷ היינו:

שטעם הסימניות שבתורה (אותיות "נ" הפוכה), אינם מחמת "שאין זה מקומה".

⁸ היינו:

שפרשת "וַיְהִי בְּנִסְעֵ", כל כך חשובה היא,

עד כדי כך, שיש לה חשיבות, כספר בפני עצמו.

⁹ היינו:

דבריו של רבי, בעניין חשיבות פרשה זו,

כדעת מי הם מתאימים?

¹⁰ משלי, ט' - א'.

¹¹ "חֲכָמוֹת בְּנֵתָה בֵּיתָה, חֲצֵבָה עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעָה".

¹² היינו:

שבתורה הקדושה, יש ז' ספרים, שהם -

א. ספר "בראשית".

ב. ספר "שמות".

כמאן?

כרבי.

מאן תנא דפליג עליה דרבי 13 ?

רבן שמעון בן גמליאל, הוא,

דתניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר, **עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן, ותכתב במקומה** 14 ,

ולמה כתבה כאן?

כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה 15 .

פורענות שנייה, מאי היא?

יְיָהִי הָעָם כְּמִתְאֲנָנִים 16 17 .

ג. ספר "ויקרא".

ד. ספר "במדבר", עד פרשת "יְיָהִי בְּנֹסֵעַ".

ה. פרשת "יְיָהִי בְּנֹסֵעַ".

ו. שאר ספר "במדבר".

ז. ספר "דברים".

13 היינו:

מי הוא אותו תנא, החולק על דבריו של רבי, שיש בתורה הקדושה ז' ספרים.

14 היינו:

שלעיתיד לבוא, כאשר יתבטלו הפורענויות, וכאשר יתבטל היצר הרע מן העולם,

עתידה פרשת "יְיָהִי בְּנֹסֵעַ", להיעקר ממקומה, ולהיכתב בתחילת ספר "במדבר", בעניין הדגלים, וכפי שכתבנו בהערה מס' 5.

15 היינו:

שטעם הדבר, שפרשת "יְיָהִי בְּנֹסֵעַ" נכתבה כאן, ואף על פי שאין זה מקומו,

הוא, בכדי להפסיק בין הפורענות הראשונה - שכתובה לפני פסוק זה, לבין הפורענות השנייה - שכתובה לאחר פסוק זה.

פורענות ראשונה?

וַיִּסְעוּ מִהָר הַי' 18 -

ואמר רב חמא ברבי חנינא, שסרו מאחרי ה',

והיכן מקומה?

אמר רב אשי, בדגלים 19 .

והנה, בעניין פורענות ראשונה, שסרו מאחרי ה', כתב רש"י הקדוש:

"בתוך ג' ימים למסעם, התאו האספסוף תאוה להתרעם על הבשר, כדי למרוד
בהקדוש ברוך הוא".

ברם, כתבו בעלי ה"תוספות":

"פורענות ראשונה, כדאמר במדרש (ילמדנו), וַיִּסְעוּ - שנסעו מהר סיני דרך
שלשת ימים, כתינוק היוצא מבית הספר,

שבורח לו, והולך לו.

כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים, לפי שלמדו הרבה תורה בסיני.

אמר הקדוש ברוך הוא, לא נסמוך פורענות לפורענות,

¹⁶ במדבר, יא' - א'.

¹⁷ היינו:

שמחמת קושי המסע במדבר, התחילו העם להתאונן,

ואזי, קיבלו את עונשם, שבערה במ אש ה'.

¹⁸ במדבר, י' - לג'.

¹⁹ היינו:

שמקום פרשה זו, הינו, בחניית השבטים לפי דגליהם,

במאמר הכתוב (במדבר, ב' - ז'), "וַיִּסְעוּ אֶהָל מוֹעֵד מִחֵנֶה הַלַּיִם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה, כְּאֲשֶׁר יָחֲנוּ כֵן יִסְעוּ, אִישׁ
עַל יְדוֹ לְדַגְלֵיהֶם" -

שלאחר פסוק זה, היה ראוי להיכתב, "וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶן, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, קוּמָה יְהוָה וַיִּפְצוּ אִיִּבְיָךְ, וַיִּנְסוּ
מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךְ".

אלא, נפסוק פרשת 'וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ'."

וכעין זה, כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א²⁰ :

"שנסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר,

אמרו, שמא ירבה ויתן לנו מצוות.

וזהו 'וַיִּסְעוּ מִהַר הַי' - שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם, מפני שהוא הר ה',

וזהו פורענות ראשונה,

והפסיק, שלא יהיו שלוש פורעניות סמוכות זו לזו, ונמצאו מוחזקים בפורענות.

וקרא החטא, "פורענות", אף על פי שלא אירע להם ממנו פורענות,

ושמא, אלמלא חטאם זה, היה מכניסם לארץ מיד."

ג. על מאמר הכתוב בפרשתו²¹, "וַיִּזְחַק מִפְּנֵי הַמַּנְרָה, מִקְּשָׁה זָהָב, עַד יִרְכָּה עַד

פְּרָחָה, מִקְּשָׁה הוּא, כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה, כִּן עָשָׂה אֶת הַמַּנְרָה", כתב

רש"י הקדוש :

"שהראהו הקדוש ברוך הוא, באצבע, לפי שנתקשה בה."

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "עוללות אפרים" זיע"א²² :

נראה לפרש עניין זה, על הדרך שביארנו מאמר זה ב-יחג הפסח', מאמר נג' -

שהיה משה דואג, על תיקון החומר והצורה, המתיתתסים לקני המנורה שמימין

ומשמאל,

ועל דרך²³, 'לב חכם לימינו, וְלֵב פָּסִיל לְשִׁמְאֵלוֹ'.

והיה מתקשה, לידע, במה תלוי שלימות מציאתה,

עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא, באצבע - רמז לתורה ולמילה.

²⁰ במדבר, י' - לה'.

²¹ במדבר, ח' - ד'.

²² חלק ג', (עמוד יג', מאמר תלד' - בענייני מילה).

²³ קהלת, י' - ב'.

כי התורה, תיקון השכל,

והמילה, תיקון החומר.

ושניהם רמוזים 'באצבע' -

התורה, שנאמר ²⁴, 'וַיִּתֶּן אֶל מֹשֶׁה, כְּכֹלְתּוֹ, לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהַר סִינַי, שְׁנֵי לַחַת הָעֵדוּת, לַחַת אָבֹן, כְּתָבִים פְּאֻצְבַּע אֱלֹהִים',

והמילה, שכן מצינו בלשון התלמוד, שכשהחכמים רוצים לכנות האיבר ההוא - בלשון נקיה, הם קוראים אותו 'אצבע'. על דרך ²⁵, לא כל האצבעות שוות.

וכמו כן, כאן, הכירו בזה הלשון -

וזה הוא שנאמר ²⁶, 'וַיִּזְהַר מִעֲשֵׂה הַמְּנֶרֶה, מִקְּשָׁה זָהָב, עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקְּשָׁה הִיא, כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה, כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֶרֶה',

רצונו לומר, שקשה לבוא לידי שלימת מציאת השכל - המתנייתס ל-ג' קני המנורה שמימין, ולידי שלימת החומר - המתנייתס ל-ג' קני המנורה שמשמאל.

'עַד יִרְכָּה', רצונו לומר, עד שיראה במהות שני אצבעות אלו שהזכרנו, והם רמוזים לירך,

התורה, על דרך אומרם ז"ל ²⁷ - 'חמוקי ירכיך' ²⁸, למה התורה גמשלה לירך? מה ירך בסתר, אף דברי תורה כן,

והמילה, רמוזה בירך, כמו שפירש רש"י, על פסוק ²⁹, 'שִׁים נָא יָדְךָ, תַּחַת יָרְכִי'.

זה הוא שנאמר ³⁰, 'עַד יִרְכָּה' -

²⁴ שמות, לא' - יח'.

²⁵ נדה, סו' ע"א.

²⁶ במדבר, ח' - ד'.

²⁷ סוכה, מט' ע"ב.

מועד קטן, טז' ע"א.

²⁸ שיר השירים, ז' - ב'.

²⁹ בראשית, כד' - ב'.

כי ירך המנורה, משל לירך האדם,

כי כבר האריכו למענייתם רוב המחברים, לומר, שצורת המנורה - כצורת האדם, ולפיכך, יש בה יח' טפחים, כנגד י"ח חוליות שבשדרה. עיין פרשת 'תרומה' ב- 'עקידה', ותמצא כל העניין מבואר.

או נוכל לפרש כל העניין, בדרך אחר -

והוא, על דרך המדרש, 'תָּן חֶלֶק לְשִׁבְעָה' ³¹ - אלו ז' קני המנורה ³², 'וְגַם לְשִׁמּוֹנָה' ³³ - אלו שמונה ימי המילה ³⁴,

ומה עניין זה לזה?

אלא -

לפי ש-ז' קני המנורה, רמז ל-ז' מיני חכמות, הכלולים בפסוק 'גַּר מִצְּנָה וְתוֹרָה אֲזַר' ³⁵,

כמו שנאמר ³⁶, 'חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בֵּיתָה; חֲצֵבָה עֲמוּדֶיהָ שִׁבְעָה',

וכבר אמרנו, שהמילה חיצונית, זו היא סיבה לבא לידי מילה פנימית,

דהיינו, עורלת הלב, מקום משכן השגת החכמה,

כמו שנאמר ³⁷, 'וְלִבִּי רָאָה הַרְפָּה' וגו'.

³⁰ במדבר, ח' - ד'.

³¹ קהלת, יא' - ב'.

³² אוצר המדרשים (אייזנשטיין), (חנוכה, עמוד 193, ד"ה "דור הולך ודור").

³³ קהלת, יא' - ב'.

³⁴ עירובין, מ' ע"ב.

³⁵ משלי, ו' - כג'.

³⁶ משלי, ט' - א'.

³⁷ קהלת, א' - טז'.

וזה הוא שנאמר ³⁸, 'וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנַכֵּה, מִקְּשָׁה זָהָב', רצונו לומר, שהשגת ז'
 חכמות, הרמוזים ב-ז' קני המנורה, הם קשי ההשגה,
 'עַד יִרְכָּה' ³⁹, רצונו לומר, עד בואו ליד המילה החיצונית, הרמוזה בירך, כאמור,
 ועד, ולא עד בכלל, כי מן המילה שבמקום הירך והלאה - ישיג בנקל מציאת ז'
 חכמות,
 כי אז הוא נימול גם מעורלת לבבו, ואז נפתחו לפניו חלוני המושכלות האטומות,
 ונעשו שקופות.
 זה הוא שנאמר ⁴⁰, 'עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה', רמז למילה שבמקום הירך, והוא מקום
 שעושה פירות ופרח, לכך נאמר 'עד פְּרָחָה'.
 וזה הוא שמצינו ⁴¹, משה נתקשה במעשה המנורה, רצונו לומר, בהשגות חכמות,
 עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבע, רצונו לומר, המילה רמוזה באצבע,
 כאמור.
 ולפיכך, מצינו, בכל מקום שהתורה והמילה שקולין כאחד, כי המילה מביאה
 לידי תורה, כאמור,
 וזה הוא שאמרו רבותינו ז"ל ⁴², כל ספר תורה שיש ללקט מתוכה פה' אותיות,
 כפרשת 'וַיְהִי בְּנִסְעֵי' ⁴³, מצילין אותה מן הדליקה וכו',
 רמז במספר פה', הכל לתורה ולמילה,
 התורה, שנאמר ⁴⁴, 'לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ',

³⁸ במדבר, ח' - ד'.

³⁹ במדבר, ח' - ד'.

⁴⁰ במדבר, ח' - ד'.

⁴¹ כן כתב רש"י הקדוש, (במדבר, ח' - ד').

⁴² שבת, קטו' ע"ב.

⁴³ במדבר, י' - לה'.

⁴⁴ שמות, יג' - ט'.

וה-'מילה', בגימטריא פה '."

ד. בענייניו של יוסף הצדיק ע"ה, מצינו:

א. **יוסף הצדיק ע"ה, היה שומר שבת קודש**, דהנה, על מאמר הכתוב בפרשת "מקץ"⁴⁵, "וַיָּרָא יוֹסֵף אֶתְּם אֶת בְּנֵימִין, וַיֹּאמֶר לְאִשָּׁר עַל בֵּיתוֹ, הֲבֵא אֶת הָאֲנָשִׁים הַבְּיָתָה, וּטְבַח טְבַח וְהֵכֵן, כִּי אֲתִי יֵאָכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִהָרִים", דרשו רבותינו ז"ל⁴⁶:

"וַאֲיֵן הֵכֵן, אֵלָּא שַׁבַּת,

הֵיךְ מָה דְאֵת אָמַר⁴⁷, 'וְהִיא בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, וְהִכִּינוּ וְגו'.

הִדָּא אָמַרְהָ, שְׁשֹׁמֵר יוֹסֵף אֶת הַשַּׁבָּת, קָדָם שְׁלֵא תִנְתֵּן.

⁴⁸ אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵתָה שְׁמַרְתְּ אֶת הַשַּׁבָּת עַד שְׁלֵא נִתְּנָה,

חֵייד, שְׁאֲנִי עוֹשֶׂה שְׁבֹן בְּנֶךְ יְהִי מִקְרִיב בְּשַׁבָּת.

מִנֵּין?

מִמָּה שְׁקִרְאוּ בְּעֵינֵינוּ⁴⁹, 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, נָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם'."

והנה, שמירת שבת קודש, נקראת "ברית", וכמאמר הכתוב⁵⁰, "וַיִּשְׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת, לְדַרְתֶּם, בְּרִית עוֹלָם".

ב. **יוסף הצדיק ע"ה, היה עוסק בדברי התורה הקדושה**, דהנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב"⁵¹, "וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה, וַיָּבֵא הַבְּיָתָה לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ, וַאֲיֵן

⁴⁵ בראשית, מג' - טז'.

⁴⁶ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

⁴⁷ שמות, טז' - ה'.

⁴⁸ מדרש תנחומא, (פרשת "נשא", אות כח').

⁴⁹ במדבר, ז' - מח'.

⁵⁰ שמות, לא' - טז'.

⁵¹ בראשית, לט' - יא'.

אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבֵּית שָׁם בְּבֵיתוֹ, מְצִינֵנוּ עַל מֵאֲמַר הַכְּתוּב הַלְזָה, לְדַרְשָׁת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
: 52

" וַיָּבֵא הַבֵּיתָה לְעִשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, שְׁבֶת הִיא,
דְּכָתִיב ⁵³, "כִּי בּוֹ שְׁבֶת מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ",

וּמָה מְלֹאכָה הִיא לּוֹ?

שׁוֹנָה וְקוֹרָא, מָה שְׁאַבֵּיו לְמַדּוֹ."

והנה, התורה הקדושה, נקראת "ברית", וכמאמר הכתוב ⁵⁴, "כֹּה אָמַר יְהוָה, אִם
לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי".

ג. יוסף הצדיק ע"ה, היה שומר אות ברית קודש, וכמאמר הכתוב ⁵⁵, "רַב
עוֹד יוֹסֵף בְּנֵי חַיִּי".

וכפי שמצינו עוד ⁵⁶, שבזמן חיים חיותו של יוסף הצדיק ע"ה, כל יעם ישראל
שמרו את בריתם.

ומצינו עוד ⁵⁷, שבשכר שקידש את בריתו, וקידש שם שמים בסתר, זכה
לתוספת האות ה' משמו של הבורא ית"ש - בשמו, וכמאמר הכתוב ⁵⁸, "עֲדוֹת
בְּיְהוֹסֵף שְׁמוֹ, בְּצִאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׁפַת לֹא יַדְעֵתִי אֲשַׁמְעֵי".

והנה, שמירת אות ברית קודש, נקראת "ברית", באשר נכרתו עליה יג' בריתות
: 59

⁵² ילקוט שמעוני, (פרשת "וישב", רמז קמו').

⁵³ בראשית, ב' - ג'.

⁵⁴ ירמיה, לג' - כה'.

⁵⁵ בראשית, מה' - כח'.

⁵⁶ שמות רבה, פרשה א', ח'.

⁵⁷ סוטה, י' ע"ב.

⁵⁸ תהילים, פא' - ו'.

⁵⁹ מסכת נדרים, פרק ג' משנה יא'.

ה. כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליטי"א ⁶⁰ :

"ידוע, שגלות זאת גלות אדום, שאנחנו שרויים בה זה קרוב לאלפיים שנה בעוונותינו הרבים, 'עבר קציר, פלה קיץ, ואנחנו לוא נושענו' ⁶¹,

ואחת הסיבות העיקריות, ואולי העיקרית שבהן, היא עוון מכירת יוסף הצדיק ע"ה, כנזכר בזוהר הקדוש ⁶².

ומצינו בזוהר הקדוש ⁶³, מאמר נוסף, שעל ידי שמירת השבת, יהיה תיקון למכירת יוסף, וממילא תבוא הגאולה,

שהשבת, קשורה ושייכת לגאולה העתידה, כנזכר לעיל.

וזו לשונו שם ⁶⁴ -

כד פקיד לון קודשא בריך הוא לשראל, במרה, על שבתא,

בגין, דאתא מדת דינא, לקטרגא על ההוא חובא דצדיק, דזבינו ליה,

דאיהו לקביל יומא דשבתא, ואינון אפיקו ליה לחול.

אמר קודשא בריך הוא, הא אית לון רפואה לההוא חובה, אי אינון נטרין ליומא

דשבתא, דאיהו לקביל צדיק חי העולמים ⁶⁵. עד כאן לשונו.

⁶⁰ בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת", עמודים 126-130).

⁶¹ ירמיה, ח' - כ'.

⁶² "זוהר חדש", (פרשת "וישב", דף נ' ע"א).

⁶³ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁶⁴ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁶⁵ ותרגום דבריו הקדושים:

קשצוה אותם הקדוש ברוך הוא, במרה, על שבת,

משום, שבאה מדת הדין, לקטרג על אותו החטא של הצדיק, שמכרו אותו,

שהוא כנגד יום השבת, והם הוציאו אותו לחל.

דָּהָא יוֹמָא דְשַׁבְּתָא, לְקַבְּלִיהָ אִיהוּ.

כְּדִאוּקִימָנָא בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא ... וְיוֹסֵף שֶׁבֶת אֶקְרִי לְתַתָּא, לְקַבֵּיל צְדִיק חֵי
הָעוֹלָמִים, וְאֶקְרִי שֶׁבֶת לְעִילָא,

וּבְגִין כָּךְ, כְּתִיב ⁶⁹, 'עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת' ⁷⁰. עַד כֹּאן לְשׁוֹנוּ.

אֲכַן, הַדְּבָרִים בְּרוּרִים, וּלְמַדְנוּ מֵהֶם, גַּם עַל הַשְּׂיִיכוֹת שֶׁבֵּין שְׂמִירַת שַׁבַּת לְיִצְיַאת
מִצְרַיִם,

כִּי עַל גְּלוּת מִצְרַיִם, שְׂבָאָה בַעֲבוּר מַכִּירַת יוֹסֵף, בָּאָה הַשַּׁבַּת לְכַפֵּר,

וּלְכַן, צְרִיךְ לְזַכּוֹר יִצְיַאת מִצְרַיִם בַּשַּׁבַּת, לְהַבִּין סִיבַת מִצְוֹתֶיהָ, וְהִיא כַּפֶּרֶת מַעֲרִית
יוֹסֵף.

גַּם נוֹדַע, כִּי לְדַעָה אַחַת בַּגְּמָרָא ⁷¹, 'תְּפִילּוֹת, אֲבוֹת תִּיקְנוּם' -

אֲבֵרָהֶם, תְּפִילַת שַׁחֲרִית,

⁶⁹ דְּבָרִים, ה' - יד'.

⁷⁰ וְתִרְגוּם דְּבָרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים:

בֹּא וְרֵא, כְּתוּב בְּדְבָרוֹת בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה (דְּבָרִים, ה' - יד'), 'זָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּפְדֶּךָ ה'
אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזַרְע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.

כֹּאן, מְלַמֶּדֶת אֹתָנוּ הַתּוֹרָה, סוּד עֲלִיוֹן,

שֶׁהִרִי, הַצְּדִיק הַהוּא שְׁנִמְכַר לְעֶבֶד בְּמִצְרַיִם, וְחָלְלוּ אוֹתוֹ,

כְּנִגְדוֹ, הוּא 'זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.

וּמִשׁוּם כֵּךְ, אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל,

בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תִּהְיוּ זוֹכְרִים אֶת הַצְּדִיק הַהוּא שְׁנִמְכַר עַל יְדֵכֶם, וְהִיָּה עֶבֶד לְמִצְרַיִם, וּבַחֲטָא הַהוּא נִגְזַר
עֲלֵיכֶם לְהַשְׁתַּעֲבֵד בְּמִצְרַיִם,

וּלְכַפֵּר עַל הַחֲטָא הַהוּא שְׁמַכְרְתֶם אוֹתוֹ, שְׁמַרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, וַיִּמְחַל לָכֶם,

שֶׁהִרִי יוֹם הַשַּׁבָּת, הוּא כְּנִגְדוֹ.

כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּסוּד הָאֲמוּנָה ... וְיוֹסֵף נִקְרָא שַׁבַּת לְמַטָּה, כְּנִגְדֵי צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, שְׁנִקְרָא שַׁבַּת לְמַעְלָה,

וּמִשׁוּם כֵּךְ, כְּתוּב (דְּבָרִים, ה' - יד'), 'עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת'.

⁷¹ בְּרִכּוֹת, כו' ע"ב.

יצחק, מנחה,

ויעקב, ערבית.

ותפילת מוסף בראשי חודשים, היא כנגד רחל אמנו ע"ה ⁷².

ותפילת מוסף של שבת, כנגד יוסף ⁷³.

וכך נזכר בזוהר הקדוש ⁷⁴, וזה לשונו -

תָּא חֲזִי, לְקַבֵּל אֵינֵנוּ שְׁבַעָה זְכָאִין, פְּקִיד קוֹדְשָׁא בְּרִידָה הוּא בְּאוֹרֵייתָא, לְקַרְבָּא
קַרְבֵּן מוֹסֵף, בְּשַׁבַּע זְמַנִּין בְּשַׁתָּא ⁷⁵,

בְּגִין, לְאוֹסְפָא לְהוּ עֵדוּנִין וְתַפְנוּקִין מִבֵּי מַלְכָּא ...

בְּשַׁבְּתָא, לְקַבֵּל צְדִיק יְסוּד עוֹלָם, דְּאֶקְרִי כָל, וְאֶקְרִי שַׁבַּת, לְאוֹסְפָא לִיה עֵדוּנִין
מִמוֹחָא סְתִימָאָה ⁷⁶. עד כאן דבריו.

⁷² כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א (בספרו הקדוש "מדבר קדמות", מערכת ר', ערך "רחל" - אות ה'), משמו של רבינו האר"י הקדוש זיע"א:

"רחל אמנו ע"ה, בזכותה נתנו ראשי חדשים לישראל,

וכן, 'ראשי חודשים לעמך' - ראשי תיבות 'רחל'.

ומוסף ראש חודש, רחל אמנו תקנתו,

שראתה ברוח הקודש, שנשי המדבר לא נכשלו בעגל,

ורמזה שמה, בראשי תיבות - 'ראשי חודשים לעמך'."

⁷³ "זוהר הקדוש", ("זוהר חדש", פרשת "תולדות", דף מה' ע"ב).

⁷⁴ תוספת, חלק ג', דף שב' ע"ב.

⁷⁵ היינו:

ב-ז' פעמים בשנה, מתקיים קורבן מוסף.

בשבתות, בראשי חודשים, בראש השנה, ביום הכיפורים, בפסח, בשבועות, בסוכות.

⁷⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

בא וְרָאָה, כְּנֶגְדָּא אוֹתָם שְׁבַעָה צְדִיקִים, צִוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה, לְהַקְרִיב קַרְבֵּן מוֹסֵף, בְּשַׁבַּע פְּעָמִים
בְּשָׁנָה,

ומרנא הגאון החיד"א זצ"ל, האריך והרחיב בעניין מכירת יוסף, בדרש וברמז.
וכך כתב בספרו 'נחל קדומים' ⁷⁷, לבאר הפסוק ⁷⁸, 'וְאֶתְּהָ דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
לֵאמֹר, אֲדָךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ, כִּי אוֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיַנְיָכֶם לְדַרְתֵּיכֶם, לְדַעַת כִּי אֲנִי
הֵנָּה מְקַדְּשְׁכֶם', וזה לשונו -

כי משה רבינו ע"ה, יש בו בחינת יוסף, והוא קיבל חטא השבטים עם יוסף.

ובמרה, קיטרגה מידת הדין, להחזירם למצרים,

דכתיב ⁷⁹, 'שָׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם'.

ולא רצתה במה שקיבל משה.

ו-ה', נתן להם השבת לכפר, דההוא צדיקא בשביעאה אחיד ⁸⁰.

וזה שאמר ⁸¹, 'וְאֶתְּהָ', שיש בדך בחינת יוסף, וקיבלת חטא השבטים, ולא רצתה
מידת הדין עד שנתן השבת,

אם כן, עליך שאתה רוצה שיתכפר חטא יוסף, 'דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' ⁸²,

'אֲדָךְ' ⁸³ - מיעוט ⁸⁴, מסיבת מידת הדין שקיטרגה,

'אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ' ⁸⁵, כי בזה נחה שקטה מידת הדין. עד כאן לשונו.

כדי, להוסיף להם תפנוקים ועדונים מבית המלך ...

בשבת, כנגד צדיק יסוד עולם, שנקרא כל, ונקרא שבת, להוסיף לו עדונים מן הממח הנסתר.

⁷⁷ פרשת "תצווה".

⁷⁸ שמות, לא' - יג'.

⁷⁹ ויקרא, כו' - יח'.

⁸⁰ היינו:

יוסף הצדיק ע"ה, אחוז ודבוק בבחינת השבת יום השביעי.

⁸¹ שמות, לא' - יג'.

⁸² שמות, לא' - יג'.

⁸³ שמות, לא' - יג'.

⁸⁴ תלמוד ירושלמי, פסחים, פ"א ה"ד.

ובספרו 'כסא דודי'⁸⁶, כתב, וזה לשוננו -
 ונקדים, מה שראיתי להרב עיר וקדיש הרב נתן שפירא ז"ל, בעל 'מצת שימורים',
 בדרשותיו, מכתב יד קודשו.
 שכתב, דמשה רבינו ע"ה, קיבל לתקן, כל מה שחטאו השבטים עם יוסף, ובזכות
 זה יצאו ממצרים,
 דאי לאו הכי, היה מקטרג חטא יוסף, ומעכב יציאת מצרים לעולם.
 וזה שכתוב⁸⁷, 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, עוֹצֵם וְתוֹקֵף עֲנִיִּין יוֹסֵף עִמּוֹ,
 שֶׁהוּא יִתְקַן הַכֹּל.
 וזה שכתוב⁸⁸, 'וַיְחַמְּשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאָרֶץ מִצְרַיִם, לְפִי שֶׁ-וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת
 עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ'⁸⁹, זהו תורף דבריו.
 ולפי דברי ה-יזוהר חדשי, נראה, דמידת הדין לא רצתה במה שקיבל משה, ורצתה
 שיחזרו למצרים, וניצולו על ידי שמירת שבת.
 ועוד אמרו רבותינו ז"ל⁹⁰, דעמלק בא, על שָׁרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה.
 ויש להעיר, דעדיין לא ניתנה תורה?
 ואפילו תימא, על המצוות שניתנו במרה,
 מכל מקום, הא עדיין לא נצטוו בתלמוד תורה.
 ונקדים מה שכתב ב-יזוהר חדשי⁹¹, ו-יבסתרי תורה⁹², דגלות מצרים, היה על
 מכירת יוסף כב' שנים, לכל שבט - עשר שנים שמכרוהו⁹³,

⁸⁵ שמות, לא' - יג'.

⁸⁶ חלק ב', דרוש כד' - לשבת זכור, עמוד תלז'.

⁸⁷ שמות, יג' - יט'.

⁸⁸ שמות, יג' - יח'.

⁸⁹ שמות, יג' - יט'.

⁹⁰ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

⁹¹ פרשת "וישב", דף לו' ע"א.

תוריד מהם עשר שנים, שניכו להם בעבור השבטים הקדושים שמתו במצרים,
נשארו רד"ו.

וכשבאו למרה, אמרה מידת הדין, דהיה להם לסבול שבע על חטואתם,
ונתן להם את השבת, דההוא צדיקא שביעאה בה אחיד וכו' ⁹⁴. עד כאן.
ועוד אמרו שם ⁹⁵, וזה לשוננו -

"מאי טעמא, יהושע אגח קרבא, ולא מן שאר עמא?

אלא, בגין דעמלק אתא עליהו, על ההוא חובא דשבתא דלא נטרין ליה,
כמה דאתערו חכמים זכרונם לברכה, אלמלי נטרו ישראל שבתא קמא, לא שלטא
בהו אומה ולשון.

מה כתיב ⁹⁶, 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו,
וכתיב ⁹⁷, 'ויבא עמלק' ...

בההיא שעתא, אמר ליה משה ליהושע, פוק אגח קרבא בעמלק, דהא לך חזנא,
בגין, דאת בר בריה דההוא צדיק, ואיהו בההוא חובא אתי עלן ⁹⁸. עד כאן.

⁹² שם, דף לז' ע"א.

⁹³ היינו:

שהרי, עשר פעמים כב', הוא 210.

⁹⁴ היינו:

כי אותו הצדיק השביעי, הוא יוסף, אחוז בשבת קודש.

⁹⁵ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁹⁶ שמות, טז' - כז'.

⁹⁷ שמות, יז' - ח'.

⁹⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

מה הטעם, יהושע ערך קרב, ולא משאר העם?

אלא, משום שעמלק בא עליהם, על אותו החטא של שבת שלא שמרו אותו,

ועל פי דברי ה-זוהר⁹⁹ וה-זוהר חדש¹⁰⁰, יבוא הכל על נכון,

דדריש¹⁰⁰, 'וַיִּזְוְרוּ ה' עַץ' - דא אורייתא,

ורומז לשבת, וגם 'זאת התורה'¹⁰¹.

ונמצא, דניתן להם השבת, והיא התורה, והוא הקדוש ברוך הוא, להינצל ממידת
הדין שקיטרגה על חטא יוסף הצדיק וכו'.

ו-'עמלק', גימטריא 'מר',

בא, על שבת במרה.

אמור מעתה, זה אחד מטעמי זכירת עמלק,

לזכור, כי בחילול שבת, ומיעוט הדביקות, בא עמלק, להיזהר בזה,

כי איככה נוכל למחות זכרו, כל שסיבת חטא שגרם ביאתו, עודנו בישראל?

כי בבית שני, נתעורר קנאה ושנאה, ונתעורר עוון יוסף אשר קנאוהו השבטים
ושנאוהו,

כמו שמפרש ב-זוהר חדש¹⁰², עיין שם באורך.

וזה שנאמר¹⁰³, 'ה' מִלְךְּ גֵאוֹת לְבֶשׁ, לְבֶשׁ ה' עַז הַתְּאֲזָר',

כמו שהעירו חכמינו זכרונם לברכה, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שולטת בהם אמה ולשון.

מה כתוב (שמות, טז - כז), 'וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, יָצְאוּ מִן הָעַם לְלֶקֶט, וְלֹא מִצְאוּ',

וְכָתוּב (שמות, יז - ח'), 'וַיִּבֹא עַמְלֵק...'

באותה שעה, אמר לו משה ליהושע, צא וערף קרב עם עמלק, שהרי לך ראוי,

משום, שאתה בן בנו של אותו צדיק, והוא באותו החטא בא עלינו.

⁹⁹ בפרשת "וישב", דף מט' ע"ב.

¹⁰⁰ שמות, טו' - כה'.

¹⁰¹ במדבר, יט' - יד'.

¹⁰² איכה.

¹⁰³ תהילים, צג' - א'.

'התאָזר', גימטריא תרי"ג.

כמו שאמרו דורשי רשומות, **כי שומר שבת, כמקיים כל התורה.**
והם דברי רבותינו ז"ל¹⁰⁴, **אין ישראל נגאלים, אלא בזכות השבת,**
שנאמר¹⁰⁵, **'בְּשׁוֹבָה וְנַחַת תִּנְשְׂעוּן'.** עד כאן לשון מרן החיד"א בקיצור.

ועיין עוד בספריו, שהאריך בזה,

וביניהם, בפירושו על התורה, 'פני דוד'¹⁰⁶, על הפסוק¹⁰⁷, **וְיִזְכְּרֶתָּהּ, פִּי עֶבֶד הָיִיתָ**
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּצְאָךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוָּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', שכתב מה שנתבאר לעיל בקיצור,

והוסיף, וזה לשונו -

'וְיִזְכְּרֶתָּהּ', שתזכור סיבת העבודות, דהיה בעבור יוסף,

ומידת הדין, היא הנותנת שתשבו ז' פעמים חשבון זה.

'וַיִּצְאָךָ' וכו', והיה קטרוג,

על כן, 'צִוָּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', ושבת מכפרת.

אם כן, היזהרו, שלא תחובו חובת גלות.

ואפשר, שזה טעם שטעו בני אפרים לצאת קודם גאולת ישראל¹⁰⁸,

דסלקא דעתייהו, שהגלות הוא לזרע השבטים, לא להם,

דאתו מיוסף, שלא חטא, ואדרבא הם חטאו עמו.

ויתכן, שזה רמז יוסף הצדיק לאחיו, שציוה לפנייהם¹⁰⁹, **'וּטְבַח טְבַח וְהָכֵן' -**

לשבת, כמו שאמרו ז"ל¹¹⁰,

¹⁰⁴ ויקרא רבה, פרשה ג', א'.

¹⁰⁵ ישעיה, ל' - טו'.

¹⁰⁶ פרשת "ואתחנן", אות יב'.

¹⁰⁷ דברים, ה' - טו'.

¹⁰⁸ סנהדרין, צב' ע"ב.

באשר הוא ש"ס טעם לאחיו, לומר להם, שעל ידי השבת יתכפר להם, ויזהרו לשמור שבת. עד כאן לשונו.

והנה, יש במדרש רבה ¹¹¹, על הפסוק ¹¹², 'וּטְבַחְתִּי טִבַּח וְהִכְיִי -

וְאִין 'הִכְיִי', אֶלֶּא שַׁבַּת,

הִיךְ מָה דְאֵתְ אָמַר ¹¹³, 'וְהִיךָ בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, וְהִכְיִנִי וְגו'.

הָדָא אָמְרָה, שְׁשִׁמַר יוֹסֵף אֶת הַשַּׁבַּת, קִדְּם שְׁלֵא תִנְתֵּן.

¹¹⁴ אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵתְהָ שְׁמִרְתָּ אֶת הַשַּׁבַּת עַד שְׁלֵא נִתְּנָה,

חִיִּיד, שְׁאֲנִי עוֹשֶׂה שְׁבִין בְּנֶדְ יְהִיָּה מִקְרִיב בְּשַׁבַּת.

מִנִּין?

מִמָּה שְׁקִרְאוּ בְּעִנְיָן ¹¹⁵, 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, נִשְׂיָא לְבָנֵי אֶפְרַיִם'. עד כאן.

והקשה על כך הרב חיד"א ¹¹⁶ -

שהרי, כמה מצוות עשה יוסף, ומדוע דווקא על זה ניתן לו שכרו?

ותירץ -

שבמעשה זה, יש יתרון,

שביקש בזה, לרמוז לְאָחִיו, שיהיה להם כפרה על החטא שמכרוהו, על ידי

שמירת שבת.

¹⁰⁹ בראשית, מג' - טז'.

¹¹⁰ ראש השנה, טז' ע"ב.

¹¹¹ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

¹¹² בראשית, מג' - טז'.

¹¹³ שמות, טז' - ה'.

¹¹⁴ מדרש תנחומא, (פרשת "נשא", אות כח').

¹¹⁵ במדבר, ז' - מח'.

¹¹⁶ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "ואתחנן", אות יב').

ועל כן, רצה ה' את מעשיו.

ולכן, משה רבינו ע"ה, השתדל על תקנת יום השבת לישראל, במצרים, אצל פרעה¹¹⁷,

כי ידע, שלא יוכלו לצאת משיעבודם, עד שיכפרו על חטא מכירת יוסף, והכפרה, תהא על ידי שמירת שבת קודש. עד כאן.

גם נודע, כי נשמת יוסף הצדיק ע"ה, היא נשמת אדם הראשון¹¹⁸, ולכן, שופריה, ואיקונין שלו, כשל אביו - שהיה גלגול אדם הראשון¹¹⁹. וזה, סוד ירידתו למצרים, עלילת אשת אדוניו, וישיבתו בבית האסורים. ובמדרש¹²⁰, איתא -

שכשפגש אדם הראשון את קין, ושאלו: מה נעשה בדינך?

השיבו: עשיתי תשובה, ונתכפר לי.

אמר אדם: כך כוחה של תשובה!?

פתח ואמר¹²¹: 'מְזֹמֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת'. עד כאן.

וקשה -

מה כוונתו, באומרו, כך כוחה של תשובה?

וכי לא ידע זאת אדם, בחכמתו הנפלאה, שכל רזי תורה היו גלויים לו?

אלא, נראה לבאר -

שאדם הראשון אמר, הרי קיימא לן¹²², היכי דמי בעל תשובה? - באותו פרק,

באותה אשה, באותו מקום.

¹¹⁷ שמות רבה, פרשה א', כח'.

¹¹⁸ "שער הגלגולים", (הקדמה לב').

¹¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'.

¹²⁰ בראשית רבה, פרשה כב', כח'.

¹²¹ תהילים, צב' - א'.

וכשראה, שבכוח שמירת שבת, אפשר לתקן הכל, כתשובת המשקל, הבין, שזה טעם שנברא בערב שבת, שהוא זמן כפרתו ומקום כפרתו. ומעתה, מובן -

שהשומר שבת כהלכתו, מוחלים לו כל עוונותיו¹²³, שהיא שקולה כנגד כל התורה¹²⁴.

אחר כך, ראיתי, להרב יצחק שרים, בספרו 'ליקוטים מפרדסי'¹²⁵, שפירש גם בדרך זאת.

ודע, כי כתבו המקובלים¹²⁶ -

כי בכוח קבלת שבת, נכרתת מלכות עשיו וישמעאל.

ולכן, אנו אומרים בקבלת שבת: 'הַתְּעוֹרָרִי מֵעֲפָר קוֹמִי וכו', שהיא עת הגאולה.

וכמו כן, אומרים: 'הַתְּעוֹרָרִי, הַתְּעוֹרָרִי ... כְּמִשׁוֹשׁ חֶתָן עַל פְּלֵה'.

ולאור המתבאר לעיל¹²⁷, בעניין שמירת שבת קודש ומידת הענווה, אשר היו בו ביוסף הצדיק ע"ה, נשכיל ונבין, מפני מה תיקון חטא מכירת יוסף הצדיק ע"ה, נעשה על ידי שמירת שבת קודש:

שכן, באמצעות שמירת שבת קודש, מתחבר האדם אל תכלית מידת הענווה,

וממילא, יש כאן תשובת המשקל, בהתחברות אל מידתו והנהגתו של יוסף הצדיק ע"ה.

¹²² יומא, פו' ע"ב.

¹²³ שבת, קיח' ע"ב.

¹²⁴ שמות רבה, פרשה כה', יב'.

¹²⁵ פרשת "ויקהל", דרוש טו'.

¹²⁶ "דבר בעתו", (חלק א', יום שבת קודש, דף עח' ע"א. ועוד).

¹²⁷ באותיות ב'ג-ד'.

ו. על מאמר הכתוב בפרשת "וישב"¹²⁸, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצַרִּי", כתב רבינו הר"י הטוב זיע"א¹²⁹ :
"נראה לי בסייעתא דשמיא -
דידוע, יעקב אע"ה, יש בשמו ז' הוי"ת¹³⁰,
כי מספר 'יעקב', עולה מספר ז' הוי"ת¹³¹, שהם של ז' ספירות: חסד, גבורה,
תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות,
שהם שבעת ימי השבוע ...
אך יוסף הצדיק ע"ה, שמו מספר ששה הוי"ת¹³²,
שהם כנגד ששה ימי החול, וכנגד שבת - לא יש לו שם הוי"ה.
ועניין אשת פוטיפרע, היה בשבת,
ולכן, צריך לו שמירה בשבת יותר.
על כן¹³³, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף' -
שחיבר עמו, עוד שם אחד משמות הוי"ה, כדי להשלים לו כנגד יום השביעי.
ואז¹³⁴, 'וַיְהִי אִישִׁי' -

¹²⁸ בראשית, לט' - ב'.

¹²⁹ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשתו.

¹³⁰ היינו:

מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין 182,

וכמו כן, ז' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

¹³¹ וכדלעיל בהערה הקודמת.

¹³² היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,

וכמו כן, ו' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

¹³³ בראשית, לט' - ב'.

ראשי תיבות: **אֶת יוֹם שַׁבַּת, או: אֶת יוֹם שְׁבִיעִי - 'מִצְלִיחַ'** ¹³⁵.

ולכך ¹³⁶, 'וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִי -

באין מורא ופחד, כי עתה נשלמו בו ז' הויו"ת, כנגד כל שבעת ימי השבוע".

ולאור המתבאר, נראה לבאר בזה:

שמחמת שתיקן יוסף הצדיק ע"ה, את ג' ענייני הברית ¹³⁷,

לפיכך, הוא זכה לאותם ז' הויו"ת ¹³⁸, ולבחינת "שבת קודש" ¹³⁹.

ולהלן יתבארו הדברים, בסייעתא דשמיא, בתוספת טעם כעיקר.

ז. על מאמר הכתוב בפרשת "תרומה" ¹⁴⁰, "וַעֲשִׂיתָ מְנַרְתַּי זָהָב טָהוֹר, מִקְשָׁה

תַּעֲשֶׂהָ הַמְּנוֹרָה, יָרְקָה וְקָנָה, גְּבִיעֶיהָ כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ, מִמְּנָה יִהְיוּ, כתב רבינו

הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁴¹:

"גופה של מנורה, שהוא נר האמצעי, רומז ליום שבת,

ושישה קנים, שיש בהם שישה נרות, רומזים לששת ימי החול ^{142 143}.

¹³⁴ בראשית, לט' - ב'.

¹³⁵ בראשית, לט' - ב'.

¹³⁶ בראשית, לט' - ב'.

¹³⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹³⁸ וכמו שנתבאר באות ז.

¹³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁴⁰ שמות, כה' - לא'.

¹⁴¹ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ב', הקדמה לפרשת "פקודי").

¹⁴² "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף רנה' ע"ב).

"ילקוט שמעוני", (בפרשתו, רמז תשי"ט).

¹⁴³ כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א, (בפרשתו, עמוד קעג):

"ותמצא רמז נפלא -

דידוע, מה שכתב רבינו האר"י ז"ל -

מיום רביעי, מתחילין לעשות הכנה לשבת, בסוד נפש רוח נשמה, בימים ד'-ה'-ו',

ואחר שבת, שהם ימים א'-ב'-ג', הם השארת נפש רוח נשמה מקדושת השבת שעבר.

ולזה אמר: 'וְנִשְׁשָׁה קָנִים' - הם ששת ימי החול, 'לְצַאֲיִם מְצַדִּיקָה' - של גוף המנורה, שהוא נר האמצעי שכנגד השבת ...

נמצא: נר האמצעי, הוא כנגד השבת, שהוא עומד אמצעי בשבוע,

כי הם ד'-ה'-ו' מכאן, וא'-ב'-ג' מכאן.

ולכן, משה רע"ה, בשבעה כורתי ברית, גם כן הוא מְכַוֵּן כנגד נר האמצעי,

כי אברהם יצחק ויעקב מכאן, ואהרן יוסף ודוד מכאן, ונמצא משה רע"ה ויום השבת שניהם במקום אחד, שרמוזים בנר האמצעי ¹⁴⁴ ¹⁴⁵.

ובזה יובן, מה שכתוב בשבת, 'ישמח משה במתנת חלקו'.

ולכן, ראשי תיבות, 'מזמור שיר ליום השבת', הוא, למשה."

ובטעם הדבר, שהקנה האמצעי מְכַוֵּן כנגד יום שבת קודש וכנגד משה רע"ה, נראה בסייעתא דשמיא:

דהנה, שבת קודש, הינה בת הזוג של עם ישראל ¹⁴⁶, באמצעות דברי התורה הקדושה,

כי 'מְנַרְה', במילואם: מ"ם, נו"ן, רי"ש, ה"א,

עולה בגימטריא, בְּמִכּוּן, 'שבת',

כלומר, המנורה מְכַוֶּנֶת כנגד השבת."

¹⁴⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף שא' ע"ב).

¹⁴⁵ כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א, (בפרשתו, עמוד קעד):

"ותמצא -

כי 'שבעה רועים', עולה בגימטריא 'שבת' עם הכולל".

שכן ¹⁴⁷, "לא ניתנו שבתות וימים טובים, אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

והנה, משה רע"ה, הוא אשר ייסד את יום השבת לעם ישראל ¹⁴⁸, והוא אשר נתן את התורה לעם ישראל - בהיותה נקראת על שמו, וכמאמר הכתוב ¹⁴⁹, "זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבְדִי".

ועל כן, על תפילת "ישמח משה במתנת חלקו, כי עבד נאמן קראת לו", כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א ¹⁵⁰:

"לא אמר 'שמח', אלא 'ישמח',

שבכל שבת ושבת, הוא שמח עמה מחדש".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "בראשית" ¹⁵¹, "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א ¹⁵²:

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שֶׁב-יְרֵאת",

והנה, המילה "יְרֵאת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תּוֹרָה", עולה בגימטריא 611.

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.

ועל כן, מצינו ב-"תיקוני הזוהר" ¹⁵³, שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", הוא "יְרֵא-שבת",

¹⁴⁶ בראשית רבה, פרשה יא', ח'.

¹⁴⁷ תלמוד ירושלמי, שבת, פרק טו' הלכה ג'.

¹⁴⁸ שמות רבה, פרשה א', כח'.

¹⁴⁹ מלאכי, ג' - כב'.

¹⁵⁰ בספרו הקדוש "שפתי כהן" על התורה, (שמות, כ' - ח').

¹⁵¹ בראשית, א' - א'.

¹⁵² בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

¹⁵³ תיקון ט', דף כד' ע"ב.

שכן, עיקר היראת שמים, באה לאדם על ידי בחינת שבת קודש, ובחינת התורה הקדושה, אשר הם שורש בחינתו של משה רע"ה.

ח. על מאמר הכתוב בפרשת "תצווה"¹⁵⁴, "וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ, שְׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְמָאֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"ירמוז באומרו 'תִּצְוֶה', על דרך אומרם ז"ל¹⁵⁵ -

כי כל תלמיד חכם, יש לו ניצוץ מנשמת משה,

ולזה, רבותינו ז"ל¹⁵⁶, היו קוראים זה לזה - **משה**, כי הוא זה המְדַבֵּר - **בבחינת נפש הלומדת תורה.**

והוא אומרו, 'וְאַתָּה תִּצְוֶה', על דרך אומרם¹⁵⁷, 'כִּי מִלְאָכְיוֹ יִצְוֶה לְדָ',

שהוא לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים,

וכבר ידעת, כי אין חשיבות, אלא באמצעות עסק התורה.

ובחר ה', לרמוז רמז זה במצוות שמן, כי הוא בחינת התורה, שהוא אור העולם.

ועיין בפסוק שאחר זה".

ובהמשך דבריו, כתב רבינו זיע"א:

"ובדרך רמז, יתבאר הכתוב - על דרך מאמר, הובא בספר זוהר חדש¹⁵⁸, כי ד'

גליות של ישראל¹⁵⁹, כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד¹⁶⁰,

תיקון כג', דף סט' ע"א.

¹⁵⁴ שמות, כז' - כ'.

¹⁵⁵ "תיקוני זוהר", תיקון סט'.

¹⁵⁶ שבת, קא' ע"ב.

¹⁵⁷ תהילים, צא' - יא'.

¹⁵⁸ בראשית, דף ח' ע"א.

¹⁵⁹ ארבעת הגלויות, הם:

גלות הראשון, נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום,

ב', נגאלו בזכות יצחק,

ג', בזכות יעקב,

וה-ד', תלוי בזכות משה.

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזה הוא שרמז הכתוב כאן, באומרו, 'וְאַתָּה תִּצְנֶנָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', על דרך 'כִּי מִלְּאֲקָיו יִצְנֶנָּה'¹⁶¹,

או, על דרך אומרם ז"ל¹⁶², 'אין צו אלא מלכות', כי הוא ימלוך עלינו לעתיד,

ותנאי הוא הדבר, שיעסקו ישראל בתורה.

וזה הוא אומרו, 'וַיִּקְחוּ אֶלְיָךְ שֶׁמֶן זֵית זָךְ' -

ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה השמן מאיר לעולם, כך התורה ...

ודקדק לומר, 'זָךְ' -

בְּבַל, מְדִי, יוֹן, אֲדוֹם.

ועוין עוד, במדרש (בראשית רבה, פרשה מד', יז'), על הפסוק (בראשית, טו' - יב'), "וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבֹאֵר, וַתִּרְדְּמָה נֶפֶלָה עַל אֲבָרָם, וַהֲנֵה אִימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נֶפֶלֶת עָלָיו", מה שדרשו בזה.

¹⁶⁰ היינו:

בזכות אחד מן האבות הקדושים.

¹⁶¹ תהילים, צא' - יא'.

¹⁶² יעוין בספר שמואל (א', יג' - יד'):

"וְעַתָּה מִמְּלַכְתְּךָ לֹא תִקּוּם, בְּקֶשׁ יְהוָה לֹא אִישׁ כְּלָבָו, וַיִּצְוֶהוּ יְהוָה לְנִגִּיד עַל עַמּוֹ, כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה".

ומבואר שם:

שלשון "צו", פירושו "מלכות".

שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים, שהם לקנתר חלילה וחס, או להתגדל וכדומה, אלה הם שמריה.

ואמר עוד 'כתית' -

פירוש, שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם,

על דרך אומרם ¹⁶³, 'זאת התורה אדם כי ימות' ¹⁶⁴, וכו'.

וביאור דבריו הקדושים, כך הם, דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁶⁵:

"ר' יוסי בן חלפתא, הוה יתיב קמיה דר' יצחק,

אמר ליה, מידי שמייע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא?

אמר ליה, לא אתארך, אלא, על ביטול אורייתא!

דהכי שמענא מרב המנונא סבא, תלתא גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותהון דתלתא אבות,

וגלותא רביעאה, בזכותא דמשה יתחזרו!

תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה,

שנאמר ¹⁶⁶, 'ויאמר ה' על עזבם את תורת'.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

שנאמר ¹⁶⁷, 'זכרו תורת משה עבדי',

כד יתובין ויתעסקון בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה ¹⁶⁸, 'תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסוק בה,

¹⁶³ במדבר, יט' - יד'.

¹⁶⁴ ברכות, סג' ע"ב.

¹⁶⁵ "זוהר חדש", דף ח'.

¹⁶⁶ ירמיה, ט' - יב'.

¹⁶⁷ מלאכי, ג' - כב'.

וְאִם לֹא, 'מִוְרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב' -

'מִוְרְשָׁה', דָּא מְסַפְנוּתָא הוּא,

כְּמָה דְאֵתְ אָמַר ¹⁶⁹, 'ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר' -

מְלַמֵּד, דְּלֹא אֵתְנָא מְסַפְנוּתָא לְבְרִיתִיה דְיַעֲקֹב, אֶלָּא, עַל דְּלֹא אֵתְעַסְקוּ בְּפִיקוּדֵי
דְּאוּרְיִיתָא" ¹⁷⁰.

ולפיכך, נתארכה הגלות על עם ישראל:

¹⁶⁸ דברים, לג' - ד'.

¹⁶⁹ שמואל א', ב' - ז'.

¹⁷⁰ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, ה"ה יושב לפני רבי יצחק,

אמר לו, דבר שמוע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו?

אמר לו, לא התארך אלא על בטול תורה!

שכך שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותם של שלשה אבות,

ובגלות הרביעית, יחזרו בזכות משה!

בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה,

שנאמר (ירמיה, ט' - יב'), 'ויאמר ה' על עזבם את תורת'.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

שנאמר (מלאכי, ג' - כב'), 'זכרו תורת משה עבדי'.

קשיטו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.

על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תורה צוה לנו משה', כדי לשמרה ולעסק בה,

וְאִם לֹא, 'מִוְרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב' -

'מִוְרְשָׁה', זוהי העניות,

כמו שנאמר (שמואל א', ב' - ז'), 'ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר'.

מלמד, שלא באה עניות לבת יעקב, אלא, על שלא התעסקו במצוות התורה.

"כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה".

והוא מה שציווה ה' יתברך למשה רע"ה :

שמכיוון שבזכותך יגאלו עם ישראל, בגלות הרביעית,

לכן, עליך להתחבר ולהתאחד עם עם ישראל, כי "תצוה" הוא מלשון "צוותא",

אך "צוותא" זו, כרוכה בעסק התורה הקדושה, ללא פניות וסטיות כלל ועיקר.

והנה, בטעם הדבר, שנרמז עניין זה של עסק התורה, דווקא בעניין הדלקת המנורה, ביאר מרנא ה"חתם סופר" זיע"א ¹⁷¹ :

בהקדם מה שיש להקשות -

דהנה, נאמר בפרשתן ¹⁷², "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן, וְאֶמְרָתָּ אֵלָיו, בְּהֶעֱלִיתָ אֶת הַנֵּרוֹת, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְרָה, וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת. וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְרָה, הֶעֱלָה נִרְתִּיקָהּ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה, מִקִּשָּׁה זָהָב, עַד יָרְכָה עַד פְּרָחֶיהָ, מִקִּשָּׁה הוּא, כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה, כֵּן עָשָׂה אֶת הַמִּנְרָה",

ופירש בזה רש"י הקדוש: " וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן' - להגיד שבחו של אהרון שלא שנה",

ולכאורה, שיש לעיין בזה -

א. במה שכתב רש"י הקדוש, "להגיד שבחו של אהרון שלא שינה", יש לעיין, מדוע יעלה במחשבתנו, שאהרון הכהן ע"ה, יִשְׁנֶה מציווי הבורא ית"ש?

ב. מהו הלשון "בְּהֶעֱלִיתָ", והלא, לציווי זה, מתאים יותר הלשון "הֶעֱלָה אֶת הַנֵּרוֹת"?!

ג. בלשון הציווי שנצטווה אהרון, נאמר, "וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת",

ברם, בלשון המורה על כך שאהרון עשה את מה שנצטווה, נאמר, "הֶעֱלָה נִרְתִּיקָהּ",

¹⁷¹ בספרו הקדוש "תורת משה", (במדבר, ח' - ב').

¹⁷² במדבר, ח' - ב'.

ולכאורה, שהיה צריך להיות כתוב "הַאִיר גְּרוֹתֶיךָ", שכן, הציווי הוא, "יֵאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּרוֹת?"

ותירץ בזה:

"ונראה לי, ז' קני מנורה מרמזים אקרא, דכתיב¹⁷³, 'וְהָיָה אֲמוֹנַת עֵתֶיךָ חֶסֶן, יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת, יִרְאֵת ד' הִיא אֲזָרוֹ' ...

וטפל לו ששה סדרי משנה, כי הוא זה תכלית הכל, והוא הקנה האמצעי אשר ששת הקנים פונים אליו.

ונראה לי, כשהיה כהן המדליק צדיק גמור, והיה לבבו שלם, היה סימן בהעלות הנרות - שלא היה צריך להפוך פי הנרות אל האמצעי, אלא מאליהם היו מאירים כלפי האמצעי,

לומר, כל מגמת פניו יראת אלקים.

והיינו דקאמר הקדוש ברוך הוא אל אהרון, ובשרהו בבשורה גדולה זו - 'בְּהֶעֱלִיתְךָ, אז ממילא 'אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּרוֹת', ולא תצטרך להעלות נגד האמצעי, כי מאליהם יאירו¹⁷⁴.

אך אהרון, לרוב ענוותנותו - 'וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן', שהעלה נרותיה כלפי נר האמצעי, ולא סמך על הבטחת הקדוש ברוך הוא שְׂמֵאֲלֵיהֶם יאירו,

אלא, הוא 'הֶעֱלָה גְּרוֹתֶיךָ', כלפי נר האמצעי - שלא להחזיק עצמו כגדול¹⁷⁵.

¹⁷³ ישעיהו, לג' - ו'.

¹⁷⁴ ובזה, תתורץ הקושיא ה-ב':

שטעם הדבר, שנאמר הלשון "בְּהֶעֱלִיתְךָ", ולא 'העל',

היינו, כאשר אתה מתעסק בתורה הקדושה, עליך להתעלות בכל זמן ועת,

ובד בבד, כאשר הינך דבוק במידת הענוהו, וביראת שמים טהורה.

וכאשר תקיים זאת, אזי תורתך תאיר מאליה, והיא תכריז על קדושתך.

¹⁷⁵ ובזה, תתורץ הקושיא ה-ג':

שטעם הדבר, שבלשון המורה על כך שעשה אהרון את מה שנצטווה, נאמר, "הֶעֱלָה גְּרוֹתֶיךָ", ולא "האיר גְּרוֹתֶיךָ",

וזוהו להגיד שבחו, שלא שינה משארי כהנים ¹⁷⁶ יי.

וביאור דבריו הקדושים, כך הם:

המנורה, רומזת על התורה שבעל פה,

ומשום כך, יש בה שישה קנים, שלושה מצדה האחד ושלושה מצדה השני,

מכיוון, שבתורה שבעל פה, יש גם כן שישה סדרים, שהם: זרעים, מועד, נשים,

נזיקין, קודשים, טהרות,

ושישה סדרים אלו, נרמזים במאמר הכתוב ¹⁷⁷, "וְהָיָה אֱמוּנַת עֲתִידֵךְ חֶסֶן, יְשׁוּעַת

חֻכְמַת וְדַעַת, יִרְאֵת יְהוָה הִיא אוֹצְרוֹ".

וכדרשת רבותינו ז"ל ¹⁷⁸:

יי 'אֱמוּנַתִּי' ¹⁷⁹ - זה סדר זרעים,

יְעִתִּידִי' ¹⁸⁰ - זה סדר מועד,

היינו, שהיה אהרון הכהן ע"ה, מקיים את ציווי ה' יתברך במלואו,

ובכל זמן ועת, היה מתמיד ומתעלה בעסק התורה, ביחד עם מידות טובות ונעלות.

¹⁷⁶ ובזה, תתורץ הקושיא ה-א':

שטעם הדבר, שכתב רש"י, "להגיד שבחו של אהרון שלא שינה",

ללמדך, שאף על פי, שדבר קשה הוא עד למאוד, להיות בכל זמן ועת במצב של עלייה בתורה וביראת

שמים (כאחד), ללא הפסק לרגע קט - כלל ועיקר,

היה אהרון הכהן ע"ה, עולה ומתעלה.

¹⁷⁷ ישעיה, לג' - ו'.

¹⁷⁸ שבת, לא' ע"א.

¹⁷⁹ פירש רש"י הקדוש:

שמתוך אמונתו, מפריש מעשרותיו כראוי.

ובתוספות הביאו משם הירושלמי:

שטעם הדבר ש"אמונת" מרמז על סדר זרעים, הוא מפני "שמאמין בחי העולמים - וזורע".

¹⁸⁰ פירש רש"י הקדוש:

יְחַסְּךָ¹⁸¹ - זה סדר נשים,

יְשׁוּעָתִי¹⁸² - זה סדר נזיקין,

יְחַכְּמֵתִי¹⁸³ - זה סדר קדשים,

יְנַדְּעֵתִי¹⁸⁴ - זה סדר טהרות.

ואפילו הכי, יִרְאֶת ה' היא אוֹצְרוֹי".

ואם כן, ששת הקנים אשר מנורה, שלושה מַצָּדָה האחד ושלושה מַצָּדָה השני,

רומזים, לשישה סדרי משנה, שהיא התורה שבעל פה.

ברם, הקנה האמצעי של המנורה, הוא כנגד היראת שמים, שצריכה להיות באדם שעוסק בתורה.

מפני שהוא מיוסד על שבתות ומועדי השנה, כי "עת", הוא לשון "זמן".

¹⁸¹ פירש רש"י הקדוש:

משום ש"חוסן" הוא לשון יורשים, כי נחלה בלשון ארמית נקראת "אחסנתא", ועל ידי האשה נולדים יורשים.

¹⁸² פירש רש"י הקדוש:

שעל על ידי לימוד סדר נזיקין, הוא "מושיען" - מזהירן, לפרוש מלהזיק ולהתחייב ממון.

¹⁸³ פירש רש"י הקדוש:

שצריך חכמה גדולה ללומדו.

¹⁸⁴ פירש רש"י הקדוש:

שהיא עדיפה על החכמה.

וכתב בזה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (בספרו הקדוש "בן יהוידע", שבת, לד' ע"א), משם מוהרי"ח:

שעל פי זה, ניתן לבאר את מאמר רבותינו ז"ל (ויקרא רבה, פרשה א', טו'), "כל תלמיד חכם שאין בו דעת, נבילה טובה הימנו",

שתלמיד חכם שאין בו "דעת", היינו, תלמיד חכם שאינו יודע אלא ה' סדרים,

ברם, את סדר "טהרות", הנקרא בשם "דעת" אינו יודע,

ותלמיד חכם שכזה, "נבלה טובה הימנו", שכן, הוא יוכל להיכשל בנקל בטומאה חמורה, מבלי להבחין בכך.

והוא, מאמר רבותינו ז"ל, "ואפילו הכי, 'יִרְאֵת ה' היא אוֹצְרוֹ' ",
שכן, העוסק בדברי התורה הקדושה שלא "בקדושה ובטהרה", אינו יכול
להתקדם בעבודתו הרוחנית כלל ועיקר.
ולפיכך, רמזה התורה הקדושה את כל עניין עסק התורה, בעניין עשיית המנורה.
ודוק.

ט. על מאמר הכתוב בפרשת "קורח"¹⁸⁵, "וַיִּקַּח קָרַח, בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי,
וְדָתָן וְאָבִיָּרָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב, וְאוֹן בֶּן פֹּלֵת בְּנֵי רְאוּבֵן", כתב הגה"ק בעל "שם
משמואל" זיע"א¹⁸⁶ :

¹⁸⁷ אמרו רבותינו ז"ל¹⁸⁸, שלקח מקח רע לעצמו.

ובליקוטי התורה מהאר"י ז"ל, איתא, שנתעבר בו רוח קין, מצד הרע.
ויש לפרש -

דהנה מצינו במדרש¹⁸⁹, קין ראש להורגים,

ומשמע, שהיתה מהותו רציחה ביותר, והוא היה עיקרו של רציחה.

והנה, כבר אמרנו, שטעם הדבר, שנקראת רציחה בשם "שפיכת דמים", ואפילו
חונקו שלא יצא ממנו דם,

וכמו שאמרו רבותינו ז"ל¹⁹⁰, על מאמר הכתוב¹⁹¹, "וַיִּאָדָּךְ אֶת דְּמָמְךָ לְנַפְשֵׁי־תִיכֶם",
"להביא את החונק עצמו",

¹⁸⁵ במדבר, טז' - א'.

¹⁸⁶ בפרשת "קורח", שנת תרעג'.

¹⁸⁷ דבריו הקדושים הובאו בכאן במעט שינויי לשון, ובהרחבת הדברים, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

¹⁸⁸ סנהדרין, קט' ע"ב.

¹⁸⁹ פתיחתא דאסתר רבה.

¹⁹⁰ בראשית רבה, פרשה לד', ג'.

¹⁹¹ בראשית, ט' - ה'.

שהטעם הוא, משום דאיתא ב-"עץ חיים"¹⁹², שרביעית דם שבאדם, הוא ממוצע בין גוף לנפש, והרוצח, המפריד בין גוף לנפש, הוא מסלק את החיבור, והוא היפוך ממהות הדם, ועל כן יאות לכנותו בשם "שפיכת דמים". והנה, קין, הוא מלשון קנין, וכמאמר הכתוב¹⁹³, "קניתי איש את ה'", וקין, חשב בעיני עצמו, כי הוא לבדו קנין בעולם, ואין זולתו, והוא, היפוך ממידת ההתכללות. כי עניין ההתכללות איש בזולתו, נצמח, כאשר רואה האדם את עצמו חסר, ואין לו השלמה, אלא על ידי זולתו. וקין, שראה את עצמו שהוא לבדו קנינו של העולם, ואפס זולתו, הוא היפוך מעניין ההתכללות. ועניין ההתכללות, הוא בכל דבר, באיש הפרטי, בין המוח ללב, ובאישים המתפרדים, לעשותם ככלל אחד וציבור אחד. וכך הוא עניין ההתכללות של עליונים ותחתונים, וגוף בנפש. ועל כן, היתה מהותו של קין, רציחה ושפיכות דמים, שהיא היפוך ממידת ההתכללות, של גוף ונפש, ושל עליונים ותחתונים. והנה, להיפוך מזה לגמרי, מן הקצה אל הקצה, היא מידתו של אהרון הכהן. שכן, קין, חשב בעיני עצמו, שהוא לבדו קנין בעולם, ואפס זולתו, ומאידך, על אהרון הכהן נאמר¹⁹⁴, "מה הוא כי תלינו עליו" - "וְנַחֲנוּ מָה"¹⁹⁵.

¹⁹² שער אבי"ע.

¹⁹³ בראשית, ד' - א'.

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁹⁶, "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה, וַיִּפֹּל עַל פְּנָיו", כתב הרמב"ן -

אבל אהרון, במוסרו וקדושתו, היה כמחריש,

ומודה שמעלת קורח גדולה ממעלתו,

אבל הוא עושה כדבר משה, ומקיים גזירת מלך.

והנה, מהותו של קִין, היתה, רציחה ושפיכות דמים,

שהוא היפוך ממידת ההתכללות.

ומאידך, מהותו של אהרון הכהן, היתה "שלום", לעשות שלום בין איש לרעהו

ובין איש לאשתו,

והניח דרגין שלו, שהיה איש מרכבה,

והיה מתחבר עם כל אחד ואחד מישראל, בבחינת "אוהב את הבריות, ומקרבן

לתורה" ¹⁹⁷.

על כן, כמו שֶׁקִין היה ראש לרוצחים ¹⁹⁸, להפריד בין העליונים לתחתונים,

לעומתו היה אהרון הכהן, כהן גדול, לחבר עליונים ותחתונים, שהוא תכלית

ההתכללות.

ושורש הכל, שֶׁקִין היה קִינן ויש בעיני עצמו, ואהרון היה שפל בעיני עצמו.

וידועין דברי האר"י ז"ל -

שמה שאמר משה רע"ה לאהרון הכהן ¹⁹⁹, "למה אתה בוש? - לכך נבחרת!",

¹⁹⁴ במדבר, טז' יא'.

¹⁹⁵ שמות, טז' - ז'.

¹⁹⁶ במדבר, טז' - ד'.

¹⁹⁷ אבות, פ"א מי"ב.

¹⁹⁸ פתיחתא דאסתר רבה.

¹⁹⁹ כן כתב רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב (ויקרא, ט' - ז'), "ויאמר משה אל אהרן, קרב אל המזבח, ועשה

את חטאתך ואת עלתך, וכפר בעדך ובעד העם, ועשה את קרבן העם וכפר בעדם, כאשר צוה יהוה".

היינו, "משום שאתה בוש - לכך נבחרת". והדבר כמבואר.

דהנה, על מאמר הכתוב בפרשת "קורח"²⁰⁰, "ויחר למשה מאד, ויאמר אל יהוה, אל תפן אל מנחתם, לא חמור אחד מהם נשאתי, ולא הרעתי את אחד מהם", דרשו רבותינו ז"ל²⁰¹ -

"היה צריך למקרא לומר, 'אל תפן אל עבודתם', מהו 'אל מנחתם'?

כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, יודע אני, שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו,

שנאמר²⁰², 'מלבד עלת התמיד ומנחתה',

והיתה של כל ישראל קרבה²⁰³,

הואיל ופרשו אלו מבניך, אל תסתכל בחלקם,

תניחנו האש, ואל תאכלנה".

והנה, יש להבין -

למה באמת פרט משה רע"ה את עניין המנחה, יותר מכל הקרבנות,

והלא, לכאורה היה לו לומר, "אל עבודתם", והיה הכל בכלל?

אלא, שדבר זה יובן, על פי מה שאמרנו במקום אחר²⁰⁴ -

שעניין "קרבן מנחה", היא לכפרת הנפש,

ומקור דבריו, הוא ב"תורת כהנים", (פרשת "שמיני").

²⁰⁰ במדבר, טז' - טו'.

²⁰¹ במדבר רבה, פרשה יח', י'.

²⁰² במדבר, כט' - יט'.

²⁰³ פירוש מהרז"ל:

"שיש לכולם חלק בקרבנות ציבור".

²⁰⁴ פרשת "שלח", (שנת תרעג', מאמר ה').

ואף שאין לנפש הצומחת שום השתוות לנפש האדם²⁰⁵, ואין שייך לומר בה²⁰⁶ -
"תבוא הנפש, ותכפר על הנפש", כמו שאנו אומרים בקרבן מבעלי חיים²⁰⁷,
והטעם הוא, מפני שיש בכוח ה-"צומח" את עניין ההתכללות, עיין שם באריכות.
ועל כן, קודם למתן תורה ולהקמת המשכן, שעוד לא זכו עם ישראל לעניין מידת
ההתכללות, שיהיו נקראים בשם "ציבור",
אלא, שהם היו כדרך "יחידים",
לא היה למנחה מן הצמחים, עניין בקרבנות.
ולא מצינו קודם מתן תורה, שום הקרבה מן הצמחים, אלא ביעקב אבינו ע"ה,
וכמאמר הכתוב²⁰⁸, "וַיִּצַק עֲלֶיהָ שֶׁמֶן",
וזה, מפני שיעקב אבינו ע"ה, היה כלול, וכפי שכתב בזוהר הקדוש²⁰⁹.
ומשעת מתן תורה ושעת הקמת המשכן ואילך, שעם ישראל זכו להתכללות
ציבורית,
היה עניין ההקרבה מצמחים נוהג בישראל, וקרבן ציבור טעון נְסָכִים, מפני שכל
עניין ההקרבה מצמחים נמשך מצד מעלת הציבור,
ועל כן, לשלימות הציבור טעונים נְסָכִים.

²⁰⁵ היינו:

שאר שום חיבור וקשר, בין "נפש" הנמצאת ב-"צומח", לחלק ה-"נפש" של האדם.

²⁰⁶ על מאמר הכתוב (ויקרא, יז' - יא'), "כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הוּא, וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ, לְכַפֵּר עַל
נַפְשֵׁיכֶם, כִּי הַדָּם הוּא בְּנֶפֶשׁ יְכַפֵּר", כתב רש"י הקדוש:

" כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר - שֶׁל כָּל בְּרִיָּה, בְּדָם הִיא תְּלוּיָה,

ולפיכך, נתתיו על המזבח, לכפר על נפש האדם.

תבוא נפש, ותכפר על הנפש".

²⁰⁷ עיין מה שכתבנו בהערה הקודמת, מדברי רש"י הקדוש.

²⁰⁸ בראשית, לה' - יד'.

²⁰⁹ חלק א', דף עב' ע"ב.

והנה, כאשר שבו המרגלים בתשובה, ושברו את ליבם לפני הבורא ית"ש, מצינו בדברי רבותינו ז"ל²¹⁰ -

"חרדו וישבו באבל, שנאמר²¹¹, "וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד" ...

באותה שעה, אמר לו הקדוש ברוך הוא,

משה, לך ורצה אותן עניים, שכבר יצא ליבם מעליהם.

אמר לפניו, רבונו של עולם, במה ארצם?

אמר לו, לך ורצם בדברי תורה".

והיינו -

שהם זכו לכך, שנתעוררה בקרבם מידת ההתכללות, שיש בפנימיותו של כל יחיד מישראל,

וכל אחד מישראל, בכוחו לעורר את בחינת נקודת לבבו.

ועל כן, הטעין הבורא ית"ש, גם לקרבן יחיד "נְסֻכִים",

שכן, לאחר שהוא התעורר בתשובה בהקרבת הקרבן,

ממילא נפתח סגור ליבו, ונתגלתה הנקודה הפנימית שבלבבו.

ומעתה, יובן היטב מאמרו של משה רע"ה²¹², "אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם" -

שכן, הואיל ופירשו אלו מבניך, ואין בהם את מידת ההתכללות,

שוב אין להם עניין עם מנחות ונְסֻכִים, ואפילו בקרבנות ציבור.

ולפי האמור, יובן, מה שמשה רע"ה, אמר לבחון באמצעות הקטורת,

והיינו, כי קטורת אינה קריבה ביחיד אלא בציבור,

ויש בה עשרה סממנים וחלבנה, שהיא כנגד פושעי ישראל²¹³,

²¹⁰ תנא דבי אליהו רבה, פרק כז'.

²¹¹ במדבר, יד' - לט'.

²¹² במדבר, טז' - טו'.

כי בהתכללות הציבור הנרמז בעשרה סממנים, נרצית גם החלבנה.

ואולי משום זה איתא בזוהר הקדוש בפרשת קורח ²¹⁴ -

"דָּהָא קְטֹרֶת בְּעֵי לְשׁוֹשְׁבֵינָא, לְאֶתְקַטְרָא עַל יְדֵיהּ בְּכֹלָא, וּלְאֶתְקַשְׂרָא.

מֵאֵן שׁוֹשְׁבֵינָא?

דָּא פְּהֵנָא" ²¹⁵.

כי אהרון הכהן, שהיה היפך ממידתו של קין, הוא המקשר את כללות ישראל, וכנ"ל.

והנה, קורח הלביש את עצמו בלבוש אוהב, לכלל כולו,

כאילו שהוא היה רוצה, שלכל אחד מעם ישראל תהיה מעלת כהן גדול,

"כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים" ²¹⁶.

וכמו שכתב הרמב"ן ²¹⁷ -

כי קורח, היה מפתה לכל השבטים, לכבודם,

ורצה להחזיר העבודה לבכוריהם,

כאשר אמר ²¹⁸, **"כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים".**

²¹³ כריתות, ו' ע"ב:

"אמר רב שמעון חסידא, כל תענית שאין בה מפושעי ישראל, אינה תענית,

שהרי 'חלבנה' ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטורת".

²¹⁴ דף קעו' ע"ב.

²¹⁵ ותרגום דבריו הקדושים:

שְׁהֵרִי קְטֹרֶת צְרִיכָה שׁוֹשְׁבִין, לְהִתְקַטֵּר עַל יְדוֹ בְּכֹל וּלְהִתְקַשֵּׁר.

מי השושבין?

זֶה הַכֹּהֵן.

²¹⁶ במדבר, טז' - ג'.

²¹⁷ במדבר, טז' - ז'.

ומשה, בחכמתו, גילה מצפון ליבו לכל העם,
כי הוא, על כהונתו צועק. עד כאן לשונו.
ואם כן, יָפָה היא הבחינה בקטורת -
באשר הבחינה היא, מי הוא הקדוש, שראוי לחבר עליונים ותחתונים,
وهוא, מי שיש בו את מידת ההתכללות הציבורית, כמו מידתו של אהרון הכהן,
אשר ראוי הוא לקטורת.
אבל קורח, שהוא לכבוד עצמו דורש,
וכמו כן, כל הפורשים מכלל ישראל, אשר את טובת עצמם בלבד דרשו,
וכלשון המדרש ²¹⁹, "הואיל ופָּרְשׁוּ אֵלָיו מִבְּנֵי־ךָ, אֶל תִּסְתַּכַּל בְּחֻלְקָם" ²²⁰,
אם כן, אין להם עניין עם מעשה הקטורת, ואף לא עם כהונה גדולה.
ומעתה, יובנו דברי האר"י ז"ל ²²¹, שנתעבר בקורח רוחו של קין מצד הרע שבו -
שכן, את מאמר הכתוב "וַיִּקַּח קִרְחַי" ²²², תירגם אונקלוס "וְאֶתְפָּלַג קִרְחַי",
והיינו, שבכך שהוא יצא לחלוק על משה רע"ה, ונחלק ליבו מתוך העדה, בחושבו
שהוא לבדו ראוי,
הרי זה, כעניין קין, וכנ"ל ²²³,
ודבר זה, הוא היפוך מידתו של אהרון הכהן, וממידת ההתכללות שהיתה בו,
וכנ"ל ²²⁴,

²¹⁸ במדבר, טז' - ג'.

²¹⁹ במדבר רבה, פרשה יח', י'.

²²⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²² במדבר, טז' - א'.

²²³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

ולפיכך, משך עליו קורח, שיתעבר בו רוחו של קין, מן הצד הרע.
ובזה יש לפרש, מה שמשמע מדברי הזוהר הקדוש²²⁵ -
שקורח היה, חולק על עניין השבת²²⁶.

²²⁵ דף קעו' ע"ב.

²²⁶ וזה לשון קודשו:

"קרח, אָזיל בַּמְחִלְקֵת.

מאי מחלוקת?

פּלוּגְתָא.

פּלוּגְתָא, דלעילא ונתתא.

ומאן דבעי לאפלגא תקונא דעלמא, יתאביד מכלהו עלמין.

מחלוקת, פּלוּגְתָא דשלום.

ומאן דפליג על שלום, פליג על שמא קדישא,

בגין דשמא קדישא, שלום אקרי.

תא חזי, לית עלמא קאים אלא על שלום.

כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, לא יכיל לאתקיימא, עד דאתא ושרא עלייהו שלום.

ומאי הוא?

שבת.

דאיהו שלמא דעלאי ונתתאי, וכדין אתקיים עלמא.

ומאן דפליג עליה, יתאביד מעלמא.

אָלְפֶסֶד, פליג על שבת, דהוה מקושש עצים.

ומאן אינון עצים?

אינון אילנין אחרנין, כדאמרן,

ואינון מלין דחול, וחול בקדש לא שרייא, דפליג על שלמא דעלמא.

ותרגום דבריו הקדושים:

קרח, הלק בַּמְחִלְקֵת.

כי בשבת כתיב ²²⁷, "וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם",
ופירשנו במקום אחר: שלשון "וַיִּכְלּוּ", הוא מלשון "כלל",
והיינו, שהשמים והארץ, והעליונים והתחתונים, נעשו ל-"כלל אחד".
ועל כן, שבת, הוא "רזא דאחד" ²²⁸, והיא מביאה התאחדות והתקרבות בין
אנשים.
והנה, על מאמר הכתוב ²²⁹, "יָמִים יֵצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם", דרשו רבותינו ז"ל ²³⁰ -

מה זָה מחלקת?

פְּלוּגָתָא.

מחלקת, שְׁלִמְעָלָה וּלְמַטָּה.

ומי שְׂרוּצָה לְחֵלֶק תִּקּוּן הָעוֹלָם, נֶאֱבָד מִכָּל הָעוֹלָמוֹת.

מחלקת, היא מחלקת של השלום.

ומי שְׁחוּלֵק עַל הַשְּׁלוֹם, חוֹלֵק עַל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,

מִשׁוּם שֵׁשֶׁם הַקְּדוֹשׁ, נִקְרָא שְׁלוֹם.

בֹּא וּרְאֵה, אֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד אֶלָּא עַל שְׁלוֹם.

כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא יָכַל לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמֹד, עַד שֶׁבֶא וְהִשְׁרָה עָלָיו שְׁלוֹם,

וּמָהוּ?

שְׁבֵת.

שֶׁהִיא שְׁלוֹם הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאִז עֹמֵד וְהִתְקַיֵּם הָעוֹלָם.

ומי שְׁחוּלֵק עָלָיו, יֵאָבֵד מִהָעוֹלָם.

צְלַפְסֹד, חֵלֵק עַל שְׁבֵת, שֶׁהִימְקוֹשֵׁשׁ עֲצִים.

מי אוֹתֶם עֲצִים?

אוֹתֶם עֲצִים אֲחֵרִים, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

וְאֵלּוֹ דְבָרֵי חַל, וְחַל בְּקֹדֶשׁ לֹא שׁוֹרָה, שֶׁחֵלֵק עַל שְׁלוֹם שְׁלִמְעָלָה.

²²⁷ בראשית, ב' - א'.

²²⁸ "זוהר הקדוש", (פרשת "תרומה", דף קלה' ע"ב).

"זה יום השבת לישראל ... ונח בשביעי, נתרצה עם בניו ועם בני ביתו".
ועל כן, קורח שנתעברה בו רוחו הרעה של קין, שהוא היפוך ממידתה של השבת,
נמשך לחלוק על שבת.
ולפי האמור, יש להבין, מפני מה נסמך עניינו של קורח לפרשת המרגלים -
והוא, על פי מה שאמרנו במקום אחר ²³¹, באריכות,
שפגם המרגלים, היה בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וּבְהַעֲדֵר מִיַּד הַהִתְכַלְלֹת,
והיה חטאם, כדמיון חטא בית שני, שהיה בו שנאת חנם ²³², וְעַנְשָׁם בַּחֹרְבָנָם.
וכדמיון זה, היה עניין קורח, שהיתה בו היפך ממידת ההתכללות, וכנ"ל ²³³.
מה גם, שלדברי הרמב"ן ²³⁴, שמעשה קרח היה אחר חטא המרגלים ²³⁵,
וכן הוא ברש"י ²³⁶ בשם המדרש ²³⁷, שחושב זה לסירחון רביעי,
אם כן יש לומר, שכל עניין חטא קורח נמשך מפגם חטא המרגלים, שפגמו בכוח
הכללי של כנסת ישראל.
והנה, ידוע, שמכל עבירה נברא מלאך משחית, כעניין העבירה,
ואותו מלאך, מושך את לב העושה, לעבירה זו ביותר.

²²⁹ תהילים, קלט' - טז'.

²³⁰ תנא דבי אליהו רבה, פרשה א'.

²³¹ פרשת "שלח", (שנת תרעג', מאמר ה').

²³² יומא, ט' ע"ב.

²³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²³⁴ במדבר, טז' - א'.

²³⁵ וזה לשון קודשו:

"אבל היה הדבר הזה במדבר פארן בקדש ברנע, אחר מעשה המרגלים".

²³⁶ במדבר, טז' - ד'.

²³⁷ במדבר רבה, פרשה יח', ו'.

וידוע מהספרים הקדושים, שהקטנים פוגמים את מחשבת הגדולים.
ומכיוון שקורח היה גדול שבשבט לוי, נפלו עליו הכוחות הרעים שנתהוו מפגם
חטא המרגלים,

וקורח לא ידע להיזהר, ונלכד בשחיתותם, להיות נחלק על משה רע"ה,
וממילא, נתעברה בו רוחו של קין מצד הרע.

ודבר זה, הביאו להרשיע עוד יותר -

שכן, מצינו בדברי רבותינו ז"ל²³⁸, שקורח כפר בתורה מן השמים.

וכמו ש'קין אמר'²³⁹, "לית דין ולית דין",

כך במעשה קורח, רוחו של קין דיברה מתוך גרונו.

ועל כן, אין זְכָר בכתוב ולא בדרשות חז"ל, שבשביל שכפר בעיקר, לא יהיה לו חלק
לעולם הבא,

וכמו שנפסק להלכה²⁴⁰, שהאומר אין תורה מן השמים - אין לו חלק לעולם הבא²⁴¹,

אלא אדרבא, נפסק להלכה²⁴², שעדת קורח - יש להם חלק לעולם הבא, ועליהם
התפללה חנה²⁴³ - "הֲזֶה מִמֵּית וּמִחַיָּה, מוֹרִיד שְׂאוֹל וְיַעֲלִי"²⁴⁴,

²³⁸ תלמוד ירושלמי, מסכת סנהדרין, פ"י ה"א.

²³⁹ תרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, בראשית, ד' - ח'.

²⁴⁰ סנהדרין, פ"י מ"א.

²⁴¹ וזה לשון המשנה:

"וְאֵלֹהֵי שָׁאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, הַאֹמֵר אֵין תְּחֵיתֵי הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם".

²⁴² סנהדרין, פ"י מ"ג.

²⁴³ שמואל א', ב' - ו'.

²⁴⁴ וזה לשון המשנה:

"עֲדַת קֶרַח אֵינָה עֲתִידָה לְעֹלָת,

שְׁנַאָמֵר (במדבר, טז - לג), וְתִכְסַּע עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ - בְּעוֹלָם הַזֶּה, וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֱלִי - לְעוֹלָם הַבָּא,

כי לא ממנו היתה זאת, אלא שרוחו של קין דיברה מתוך גרונו, והוא היה כמוכרח.

וכל עונשו, היה אך ורק על ההתחלה, ושלא נתפייס תיכף ממשה רע"ה, וכמו שכתב בזוהר הקדוש²⁴⁵,
אבל על אחר כך, אין עליו עונש²⁴⁶.

והנה, בהיות אהרון הכהן ע"ה "איש הכללי", הוא זכה לבחינת שער יג'. וכדלהלן:

דברי רבי עקיבא.

רבי אליעזר אומר, עליהם הוא אומר (שמואל א', ב' - ו'), ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל".

²⁴⁵ במעשה קורח ועדתו, כתב ה"זוהר הקדוש" (דף קעז' ע"א):

"הא בר נש אזיל בהאי עלמא, ועביד עבידתוי, וחסטי קמי מאריה,

ההוא עובדא, תליא עליה, לשלמא ליה דינא,

הדא הוא דכתיב (איוב, לד' - יא'), 'כי פועל אדם ישלם לו', ההוא עובדא ישלם לו.

ועם כל דא, 'אם ישים אליו לבו' (איוב, לד' - יד'),

כיון דבר נש שוי לביה ורעותיה, לאתבא קמי מאריה,

כדין, 'אל אלהי הרוחות' (במדבר, טז' - כב'), רוחו ונשמתו אליו יאסוף,

לאתצורא בצרורא דחיי, ולא שביק לנפשיה לבר, לאתדנא בדינא אחרא".

ותרגום דבריו הקדושים:

הרי אדם הולך בעולם הזה, ועושה מעשיו, וחוטא לפני רבונו,

אותו מעשה, תלוי עליו, לשלם לו דין,

זהו שכתוב (איוב, לד' - יא'), 'כי פעל אדם ישלם לו', אותו מעשה ישלם לו.

ועם כל זה, 'אם ישים אליו לבו' (איוב, לד' - יד'),

כיון שהאדם שם לבו ורצונו, לשוב לפני רבונו,

אז, 'אל אלהי הרוחות' (במדבר, טז' - כב'), רוחו ונשמתו אליו יאסוף,

להצר בצרור החיים, ולא משאיר נפשו בחוץ להדון בדין אחר.

²⁴⁶ עד כאן דבריו הקדושים.

דהנה, בשמים, קיימים יב' שערים של תורה ותפילה, המְכַוְּנִים כנגד יב' שבטי ישראל²⁴⁷.

ברם, ישנו עוד שער, שער יג', המְכַוְּן כנגד לוי, שהוא סוד "אורים ותומים"²⁴⁸, ועל כן, ביום יג' בניסן, לאחר ששלמו כל קרבנות הנשיאים, נקראת תחילת פרשתן - עניין המנורה של אהרון הכהן, באשר "קדושת לוי, כולל כל הקדושות"²⁴⁹.

ושער זה, שער יג', עולה בגימטריא למניין "אחד", בהיות אהרון הכהן ע"ה, "איש הכלל", הכולל במחיצתו את כל נשמותיהם של עם ישראל.

ל. על מאמר הכתוב בפרשתן²⁵⁰, "וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָרָה, הַעֲלָה נִרְתִּיקָהּ, כְּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה", כתב רש"י הקדוש: "להגיד שבחו של אהרון, שלא שינה".

ונתקשה בזה הגה"ק בעל "חנוכת התורה" זיע"א: "וכי סלקא דעתך, שלא יעשה אהרון, מה שציווה לו הקדוש ברוך הוא על ידי משה?"

וביאר בזה, בתירוץ השני: "ואו יאמר, בהקדם דברי ה-'ילקוט' בתהילים²⁵¹, על הפסוק²⁵², 'על כן לא יקמוי, וזה לשונו -

²⁴⁷ "שער הכוונות", (עניין עלינו לשבח ונוסח התפילה, דף נ' טור ד').

²⁴⁸ "ילקוט ראובני", (פרשת "נשא", אות לח'), משם ספר "ציוני", (פרשת "נשא", ד"ה "כה תברכו").

"קהלת יעקב", (ערך יב').

²⁴⁹ של"ה הקדוש, (מסכת פסחים, "נר מצוה", אות ז').

²⁵⁰ במדבר, ח' - ג'.

²⁵¹ רמז תריח'.

²⁵² תהילים, א' - ה'.

אמר הקדוש ברוך הוא, לרשעים: אני אמרתי ויהי כן, ואתם לא אמרתם כן, 'על כן לא יקמו רשעים במשפט'²⁵³, עיין שם.
והדברים נפלאים בעיני כל רואם.
ויש לפרש -

דאיתא במדרש, על הפסוק²⁵⁴, 'ויאמר אלהים יהי אורי: בכל העשיות, נאמר בהם 'ויהי כן', וכאן לא נאמר 'ויהי כן', מפני הרשעים שלא זכו בהאור ההוא של מעלה, וגזזו לצדיקים לעתיד לבוא, עיין שם.
לפי זה מבואר, והכי פירושו -

אני אמרתי 'ויהי כן', דהיינו, אף ביום הראשון,
רק, ואתם לא אמרתם, כלומר, אתם גרמתם שלא נכתב 'ויהי כן',
'על כן לא יקמו רשעים במשפט'²⁵⁵.

לפי זה, אתי שפיר דברי רש"י ז"ל, הנזכר לעיל.
דהנה, איתא בספרי המקובלים -

ד-אהרון, בכוונת המנורה, משך האור הגנוז לבית המקדש.
וזה שפירש רש"י, 'וינעש כן אהרן'²⁵⁶ - להגיד שבחו שלא שינה,
כלומר, בטוב כוונתו, האיר במקדש האור הגנוז,
נמצא, שלא שינה ה- 'כן',

דהוי, כאילו נאמר גם במאורות, 'ויהי כן', כמו בשאר הימים,
וזהו 'וינעש כן'²⁵⁷, דייקא, שלא שינה."

²⁵³ תהילים, א' - ה'.

²⁵⁴ בראשית, א' - ג'.

²⁵⁵ תהילים, א' - ה'.

²⁵⁶ במדבר, ח' - ג'.

²⁵⁷ במדבר, ח' - ג'.

ומעתה, נשכיל ונבין :

בהיות אהרון הכהן ע"ה, "איש הכלל", אשר הוא בבחינת "אחד"²⁵⁸,

הוא זכה להעלות את סוד הנרות, "סוד אור התורה"²⁵⁹,

ולאחד את בחינת "מילה ותורה" אשר שוכנים בתוכה²⁶⁰, יחד עם בחינת "שבת קודש",

אשר היא סוד בחינתם של יוסף הצדיק ע"ה²⁶¹, ושל משה רע"ה²⁶²,

ובפרט, בהיותם כוללים בתוכם, את בחינת התורה הקדושה²⁶³,

ומשכך, יכול היה אהרון הכהן ע"ה, בעת הדלקתו, לאחד ולהעלות הכל לשלימות התיקון.

והוא עניין "להגיד שבחו של אהרון שלא שינה": שכן, עבודה זו, הינה עבודה גדולה עד למאוד, עבודה שבכל יום ויום, שיהיה "תוכו רצוף אֶהְבֶּה"^{264 265}.

אשר על כן :

בזמן זה, בעוונותינו הרבים, כאשר עבודתו של אהרון הכהן ע"ה, אינה נמצאת בתיקונה ובמעמדה,

²⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁵⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²⁶¹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'-ו'.

²⁶² וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁶³ וכמו שנתבאר לעיל באות ד' ובאות ז'.

²⁶⁴ שיר השירים, ג' - י'.

²⁶⁵ ובפרט שמילת "אהבה", הינה בגימטריא "אחד",

אשר היא כנגד השער ה-יג', המְכַן כנגד שבט לוי,

הכולל עמו את כל נשמותיהם של עם ישראל, באהבתו אותם.

שומא עלינו, לדבוק בדרכו, ולהעלות את "אור המנורה", בשלימות כל הבחינות
הנזכרים לעיל,
ואזי, נזכה לביאת משיח צדקינו ותפארתינו, ולאותו אור גדול אשר נגנז לצדיקים
לעתיד לבוא,
אשר הוא בבחינת "וַיְהִי כֵן", ובבחינת "וַיַּעַשׂ כֵּן אֱהָרֹן".
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד